

HOMELAND

A történelemnek nincs vége

KRÁNICZ BENCE

UTOLSÓ ÉVADÁVAL A HOMELAND A MODERN PARANOIATHRILLER ELBESZÉLÉSMÓDJÁHOZ ÉS A HIDEGHÁBORÚ ÁRNYAIHOZ KERÜLT KÖZEL.

Nyolcadik évadával április végén befejeződött a Showtime csatorna egyik legsikeresebb sorozata, a *Homeland* (amíg vetítették itthon, volt egy videótévé hangulatú magyar alcíme is, *A belső ellenség*, de azt inkább hagyjuk). Bár az eltelt évek során elveszítette újdonságértékét, az utolsó szezon részenként nyolcszáz ezer fős átlagnézettsége nem számít rossz eredménynek, ha az első évad nagyjából kétszer ekkora közönségével hasonlítjuk össze. A *Homelandet* ugyanis már többször leírták a kritikusok, és a csatorna is mérlegelte, hogy az alkotók terveit keresztülhúzva leveszi a képernyőről. A hetedik évad után két év szünet következett, ám végül adásba kerülhetett a lezárás, amely a rajongói félelmeket eloszlatva egyáltalán nem jutalomjátékot, az eddigi téteket, hangsúlyokat érintetlenül hagyó epilógust hozott. Úgy tűnik, a készítő határozott koncepciót dolgoztak ki arra, hová akarják eljuttatni a *Homelandet* és hősnőjét, Carrie Mathison ügynököt, és ennek megvalósításához az utolsó évadban is mertek új irányokba elindulni. A kockázatvállalás pedig nemcsak a megnyugtató happy end elutasításában, hanem az elbeszélésmód felrészítésében is megnyilvánult.

A POLITIKA LAKMUSZPAPÍRJA

A *Homeland* producerei és íróstábjának egy része korábban a kétezres évek egyik legfontosabb sorozatán, a 24-en dolgoztak, a két szériát pedig előszere-ttel kapcsolják össze az ezredforduló utáni amerikai politika két korszakával. Ebben a felosztásban a 24 a Bush-kormányzat, a *Homeland* az Obama-éra emblematikus kémthriller-tükörképe: amíg az első sorozat olyan hőst mozgat, aki minden személyes, morális meg-

fontolásnál előbbre helyezi az amerikai nemzetbiztonsági érdekeket, addig a második szembeesít azzal, hogy a terror elleni harcot aligha lehet megkérdőjelezhetetlenül helyes küldetésnek tekinteni. A párhuzam jól hangzik, de erősen pontatlan. A 24 végére Jack Bauer sem tudott már hinni Amerika igazságában – pláne, hogy a végjátékra közellenséggé vált hazájában –, míg a *Homeland* túlélte az Obama-kormányzás éveit, és alkotói a Trump-korszakban hirtelen azzal szembeesültek, hogy a valóság meredekebb fordulatokat hozhat az amerikai bel- és külpolitikában, mint amit az írószobában kifundálni szokás.

Az elnökváltás környékén a *Homeland* egyébként is kreatív mélyponton volt. Ekkor zárult le a sorozat első nagyobb egysége: Marcus Brody, az al-Káida fogásából hazatért és rögtön terroristagyanúba keveredett tengerészgyalogos az első három évadban játszott főszerepet, halálával pedig kérdésessé vált, hogy a *Homelandet* egyáltalán van-e értelme folytatni. Különösen, hogy a harmadik szezonra a hősnő, Carrie Mathison olyan mértékben ellenszenvessé vált, ami fősodorbeli amerikai sorozatban a mai napig meglehetősen ritka – bár egyre kevésbé, és ez részben ennek a sorozatnak köszönhető. Brody haláláért közvetve Carrie volt felelős, aki ekkor már a szíve alatt hordta a férfi gyermekét. A harmadik évad tragikus románcba illő befejezése után az alkotók nem kormányoztak nyugodtabb vizekre, ehelyett még labilisabbá, impulzívabbá és vakmerőbbé tették Carrie-t. A bipoláris depresszióval küzdő CIA-ügynöknek hol átvitt értelemben, hol sajnos szó szerint elgurul a gyógyszere, és folyamatosan halálos veszélyt jelent azokra, akik elkövetik azt a hibát, hogy megbízának ben-

ne. Brody halála után Carrie viszonyba bonyolódik egy muszlim tinédzserrel, akit miatta végeznek ki – talán nem kell hangsúlyozni, hogy a *mainstreamben* meglehetősen szokatlannak számít minden történet, amelyben gyerekek halála szárad a főhős lelkén. Ugyancsak a sorozat szubverzív motívumai közé tartozik, hogy Carrie következetesen és elkésértően rossz anya. Brodytól született kislányát, Frannyt egyszer betegsége miatt majdnem vízbe fojtja, utóbb pedig egyszerűen otthagyja a nővéreinek, nevelje fel inkább ő. Amikor az utolsó évadban újra Washingtonban, nővére házában jár, inkább betör hozzájuk, nehogy találkoznia kelljen évek óta nem látott lányával. Nem bírná elviselni a szégyent.

Brody halálával egy időre fókuszát veszítette a sorozat, Carrie szélsőséges és egyre nehezebben elfogadható tettei miatt pedig a *Homeland* egyre rosszabb kritikákat kapott. Az amerikai újságírók szerint a készítő minden áron legitimálni igyekeztek a terror elleni harcot, és csak az amerikai szempontot érvényesítik – a muszlimoknak a vadember vagy az áldozat szerepe jut, semmi egyéb. Trump megválasztása és az újabb amerikai terrorcselekmények, a Las Vegas-i és a parklandi lövöldözés után egyre többen írtak arról, hogy nem a közel-keleti öngyilkos merénylők jelentik az igazi veszélyt Amerikára, hanem a helyi, fehér bőrű, rasszista vagy nőgyűlölő gyilkosok. A kritikát az aktualitásokra mindig fogékony *Homeland* alkotói is meghallották. A hetedik évad a szélsőjobboldali fegyverkezés köré összpontosul, és fontos szereplővé válik a gyűlöletkeltő műsoraival befolyást szerzett O’Keefe, akit nyilvánvalóan Sean Hannityről, a Trump elnököt tűzön-vízen át támogató Fox News sztárriporteréről mintáztak. Az amerikai militarista szervezeteket és az őket megvadító médiabirodalmat valójában az oroszok mozgatják: a *Homeland* dermesztő, szinte a *Fekete tükörbe* illő koncepciót dolgozott ki arra, milyen mélyre hatolt az orosz hírszerzés az amerikai kiberbiztonság réseibe. Miközben a világra leselkedő veszélyek gócpontja Európába (5. évad), illetve az Egyesült Államokba helyeződött át (6-7. évad), a Közel-Keleten a béke lett az elsődleges cél. A nyolcadik szezonra Carrie volt főnöke és legfőbb bizalmasa, az elnök tanácsosaként dolgozó Saul Berenson háromoldalú békét

dolgoz ki az afgán kormány, a tálibok és az amerikaiak között, ezzel a sorozat közvetlenül is kapcsolódott az idén áprilisban valóban megindult régióbeli béketárgyalásokhoz.

A HIDEGHÁBORÚ ÖRÖKSÉGE

Ám a békéből, sejtethetően, itt nem lesz semmi, ennek oka pedig egészen formabontó módon nem valamelyik ellenhatalom aljas mesterkedése vagy a terroristák akciója, hanem – a véletlen. Az amerikai és az afgán elnökök halálát egyszerű, véletlen baleset okozza. Az újabb közel-keleti konfliktus kiéleződése, a Pakisztánnal kitörni készülő nukleáris háború lehetősége így teljesen értelmetlen, sőt a végzetes baleseten túl további esetleges történések vezetnek a helyzet elfajulásához. A sorozat ezen a ponton radikálisan szakít a nagyhatalmi politikák általános műfajfilmes ábrázolásmódjával, amely tudatos tervezés eredményeként, roppant tétellel bíró sakkjátszma-ként mutatja be a döntési folyamatokat, egyúttal megnyugtatva a közönséget, hogy ők ott, fent, legyenek bár jók vagy rosszak, ésszel játszanak, és racionális érdekek mentén cselekszenek. Ehhez képest a döntéshozók ábrázolása itt inkább Coenék szatírja, az *Égető bizonyíték* utolsó jelenetét idézi, amelyben a CIA főnöke mintegy lételméleti bölcselengként állapítja meg, hogy semmiről nem tudnak semmit.

Miközben az elbeszélés felnagyítja a véletlen szerepét, Carrie is egyre jobban utat téveszt, és az évad nagy részében az orosz kémfőnökkel játszik össze, aki különösebben nem is leplezi, hogy Amerika meggyengítése a célja. Az évad során nem a hősnő gyógyul meg, hanem a világ örül meg annyira, mint ő. Pályafutásának újabb mélypontja, amikor mentorát és védelmezőjét, Sault kiszolgáltatja az orosz titkosszolgálatnak, sőt kis híján maga végez vele. A *Homeland*-ben eddig sem akadtak büntetlen szereplők, de az utolsó szezonra Carrie véresen közel kerül ahhoz, hogy ne a már eddig is legfeljebb időzójek között értelmezhető „jó ügy” képviselőjeként, hanem a sorozat antagonistájaként azonosítsuk. A hagyományos műfaji konvenciókat részlegesen felülíró motívumok révén a *Homeland* a hetvenes évekbeli amerikai (*Magánbeszélgetés*, *A Parallax-terv*) és európai (*Z, avagy egy politikai gyilkosság anatómiája*, *I mint Ikarusz*) paranoiathrillerekhez kerül közel, az elbeszélésmód és a hősábrázolás mellett azonban a történet hangsúlyos motívuma révén is nemes thrillerelődökhöz kapcsolódik.

Az alkotók ugyanis most először kötik össze a kiberháború, a digitális hadviselés korszakát a hidegháborús múlttal. Az évad kulcsfigurája egy olyan informátor lesz, akit Saul 1986-ban, Kelet-Berlinben szervezett be, és aki a mai napig szívárogtat

neki orosz titkosszolgálati akcióról – a rendkívüli kockázatot vállaló nő haláláért, mondani sem kell, Carrie a felelős. Azáltal, hogy az utolsó szezon a hidegháború múltját és jelenét, illetve a thriller műfaj két korszakát hozza közös nevezőre, az alkotók alkalmasint saját munkájuk klasszicizálására utalnak, arra, hogy a *Homeland* maga is intézménnyé, a kortárs kémelhárítási manőverekről alkotott képünk meghatározó mintájává vált. Ám ennél többről is szó van. Az évad végére a kör bezárul, a nagyhatalmi konfliktusok örökérvényűnek és megoldhatatlannak mutatkoznak. Mintha csak az elhíresült és untig megcáfolt, fukuyamai posztmodern gondolat, a „történelem vége” újabb ellenérvét dolgozná ki a sorozat: egyéni és társadalmi szinten sem tudunk kievickélni a mocsárból, amelyben fuldoklunk. Az utolsó epizód ezt a közös felismerést vetíti vissza Carrie figurájára. Kompromisszumos és törékeny, de mégiscsak kiküzdött békéje helyett a hősnő megint a hazugságot, az alakoskodást, a kettős játékot választja. Saját magunk elől nincs menekvés.

HOMELAND – The Final Season, amerikai, 2020. Kreátor: **Howard Gordon** és **Alex Ganda**. Írta: **Gideon Raff**, **Nick Leith Baker** és **Jonathan Redding**. Kép: **David Klein**. Zene: **Sean Callery**. Szereplők: **Claire Danes** (Carrie), **Maury Sterling** (Max), **Linus Roache** (David), **Mandy Patinkin** (Saul), **Costa Ronin** (Gromov), **Nimrat Kaur** (Tasneem), **Numan Acar** (Haissam). Gyártó: **Showtime**. 12x50 perc.

„Magunk elől nincs menekvés” (Claire Danes)

